

Día das Letras Galegas

Cortexo cívico de Pontedeume

650 anos da *Crónica troiana*
de Fernán Martís
1373-2023

COLECTIVO TERRA

Ateneo
Fernán
Martís

Pontedeumme

Á memoria de
Euloxio Regueira
(1958-2022), primeiro
presidente do
Ateneo Fernán Martís.

Barro Deseño

17 de maio de 2023, de 12:00 a 14:00 h.

**Roteiro polos lugares dos escritores
e as escritoras relacionadas con Pontedeume.**

Coas intervencións de:

**Carmen Blanco + Anxo Angueira + Manuel Ferreiro
+ Emma Pedreira + María Barcala + Miguel Anxo Seixas
+ Lois Diéguez + Suso de Toro + Claudio Rodríguez Fer.**

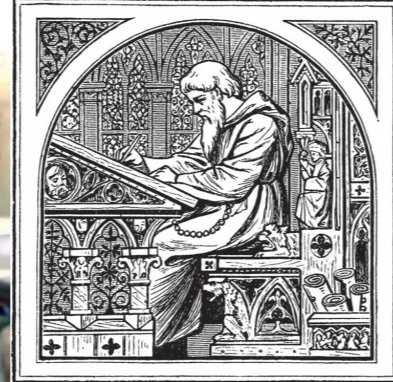
Abre o cortexo a banda Charamela.

Deputación
DA CORUÑA

Pontedeume

As Irmandades no Xardín de Pontedeume, 1916

Uxío Novoneyra

Fernán Martís

Galo Salinas

Couceiro Freixomil

Ramón Regueira

Ramiro Fonte

Luís Pimentel

1. Xardín de Lombardero As Irmandades da Fala en Pontedeume

Foron recibidos na estación do tren con gaita, tamboril e a bandeira galega. Na foto están Lugrís, Tettamancy, Iglesias Roura, Jenaro Mariñas... Todos homes.

Carmen Blanco

A escritora feminista ven dicir que sempre houbo e segue habendo mulleres na cultura galega, mesmo que moitas veces non saian nas fotos. Velaí a poeta eumesa **Isabel de Castro e Andrade** (1528-1582).

2. Torreón dos Andrade Uxío Novoneyra (1930-1999).

En 1960, o escritor dá un recital de poesía no Torreón, acto organizado polo Concello. Na lembranza daquela estadia, en 1996 Novoneyra compón o poema «Pontedeume», dedicado ao seu amigo Ramón Regueira, quen foi seu anfitrión.

Anxo Angueira

Narrador e poeta de cerna, recitador da xinea do poeta do Courel, Angueira fainos o galano de dicir o poema «Pontedeume» de Novoneyra e máis outro da súa propia autoría.

3. Mercado

Fernán Martís (século XIV). Por encomenda de Fernán Pérez «o Bo», traduce do francés ao galego a *Crónica troiana* e os heroes da Guerra de Troia falan coma os eumeses da Idade Media. Este ano 2023 celebramos o 650 aniversario desta obra rematada en 1373.

Manuel Ferreiro

O catedrático de Filoloxías Galega e Portuguesa na UDC ven á vila para glosar o labor de Fernán Martís e faino no lugar que ocupou o pazo dos Andrade, até principios do século XX.

4. Rúa de Santiago, 5 Xohana Torres (1929-2017).

En 1954, cando a escritora contaba 25 anos, foi nomeada encargada da oficina de Telégrafos, situada no primeiro andar desta casa: tres anos despois publica o seu primeiro poemario: *Do sulco*.

Emma Pedreira

Escritora enteira, Emma convoca nesta antiga casa de Telégrafos a muller que dixo *Adios, María*, que afirmou *Eu tamén navegar*.

5. Rúa de Santiago, 1 Galo Salinas (1852-1926).

Durante varios anos, Galo pon escola en Pontedeume e aquí escribe algunhas das súas obras de teatro, tamén na vila pronuncia o primeiro discurso político en galego, en 1891. No Rexurdimento, o seu labor foi clave para dar pulo ao teatro galego.

María Barcala

María sabe que desde a escena unha actriz pode seducir, emocionar e mesmo inquedar. Desde o balcón da casa de Galo, ela ven facer un alegato a prol do teatro.

6. Rúa de Santo Agostiño, 9 Couceiro Freixomil (1888-1955).

Nesta casa naceu o mestre e erudito, que dedicou grande parte do seu labor ao estudo da lingua e da literatura galegas.

Miguel Anxo Seixas

Coa súa grande erudición redactou a monumental biografía de Castelao en tres tomos: *Construtor da nación*. Na casa do erudito eumés, Seixas salienta o valor da investigación histórica.

Foto das Irmandades por cortesía do Arquivo Municipal da Coruña / Foto de Galo Salinas por cortesía do Arquivo do Reino de Galicia / Retrato de Xohana Torres por cortesía da Fundación Laxeiro / Foto de Couceiro por cortesía da Real Academia Galega.

7. Praza do Convento, Casa da Cultura Ramón Regueira (1930-2010).

Durante un tempo, este edificio foi a vivenda familiar de Ramón Regueira. O seu único poema publicado foi composto para unha antoloxía poética en contra da guerra do Vietnán, en 1968. O libro *Con Vietnán* foi prohibido polo ministro franquista Fraga Iribarne e só chegou a ver a luz en 2016. Ramón Regueira deixou inédito un poemario en galego.

Lois Diéguez

Coma outros poetas galegos, en 1968 Diéguez tamén participa no libro *Con Vietnán*. O escritor ven agora ao balcón do Convento para recitar o poema de Regueira e máis o seu propio, que aquel mesmo ano gravara Benedicto, o cantor de Voces Ceibes.

8. Praza da Angustia, 1 Ramiro Fonte (1957-2008).

Coas luces e as sombras da súa infancia nesta casa de Pontedeume, Ramiro teceu os soños da súa obra literaria en prosa e verso.

Xohana Torres por Laxeiro, 1968

Suso de Toro

O escritor procura no linde, porque alí as palabras sempre din outra cousa. E nesta praza da Angustia, mesmo que chova, lucirá o sol para escoitar as palabras mestas de Suso de Toro sobre a creación literaria.

9. Praza da Angustia Luís Pimentel (1895-1958)

Era polos anos cincuenta do século pasado, cando Pimentel viña de Lugo polos veráns a esta praza da Angustia. Pero non sabemos en que casa paraba, por iso a homenaxe faise no cruceiro erguido no centro da praza. Pouco despois, Pimentel veraneou tamén no Areal de Cabanas.

Claudio Rodríguez Fer

De Lugo ven tamén o poeta Rodríguez Fer para traer hoxe as palabras frescas do Pimentel que quere e tan ben coñece. Asemade, Claudio trae tamén os seus propios versos, que poñen o ramo deste cortexo cívico na praza da Angustia.

Carta aberta a Euloxio Regueira (1958-2022).

Prezado amigo, desde que ti te fuches houbo novidades: este ano soubemos que cadra o 650 aniversario da *Crónica troiana* e celebramos que desde 1373, París e Helena falan coma nós, como a tía dona Helena. Agradecerche tamén o manuscrito do poema a Pontedeume de Novoneyra e dicirche que tiña razón teu pai, Xohana Torres traballou na vila de telegrafista, foi Henrique Sanfiz quen verificou. Saberás ademais que o asunto do libro *Con Vietnán*, que ti nos contaches, vai tamén no cortexo. E aínda debes saber que Sindo Vilariño deu coa casa de Galo Salinas e localizou a Pimentel na praza da Angustia, alí mesmo onde Ramiro nacía pouco despois da estadia do poeta de Lugo. Así andamos, amigo Euloxio, 'o ben falado', camiñando.